

Ο ΛΙΣΤ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΚΟΖΑΚΑ

Υπό P. BOREL

‘Ανάμεσα στις αναρίθμητες γυναίκες που αγάπησαν το Λίστ, υπάρχει μία που της αξίζει να τοποθετηθεί σε μία ιδιαίτερη κι’ έντελως ξεχωριστή θέση.

Λεγόταν ‘Όλγα ή Γιαννιώτισσα κι ο πατέρας της ήταν ένας πραγματικός ευγενής από καταγωγή, πάμπλουτος κι’ είχε το αξίωμα του Πασά τών ‘Ιωαννίνων. Σ’ ένα μικρό βιβλίο, που έχει τόν τίτλο ‘Αναμνήσεις μιάς Κοζάκας’—τυπωμένο στο Παρίσι το 1874, και σήμερα δυσοπρίστο—ή ‘Όλγα διηγείται όλη τη ρομαντική ζωή της, κι’ ιδιαίτερα την περιπέτειά της με το Λίστ.

Και νά ακριβώς τί έγραφε: «Γεννήθηκα στην Ούκρανία. ‘Η μητέρα μου ήταν Κοζάκα. Όταν πέθανε ήμουν μόλις δεκαοχτώ μηνών. Δέν υπήρχε άρχοντικό πτό δοξαζόμενο και πτό παλιό από το πανάρχαιο κληρονομικό μου σπιτικό. ‘Ημουν σέ ηλικία έξη χρόνων όταν φύγαμε από την Ουκρανία για τί Βολονία, όπου ο πατέρας μου είχε άπέραντες εκτάσεις, ‘Εγώ ήμουν ένα άγριοκόριτσο, άπότομο, άτίβασσο, σκληρό, βίαιο, πού πολύ δύσκολα πειθαρχούσε. ‘Ο άγέρας της στέππας, έλκνισε τόν πρώτο μου ύπνο, ναυουρίζοντάς με με χαρωπά τραγούδια, πού χάρδιεαν τά παιδικά μου αυτιά. Τά τραγούδια και τ’ άναστενάγματα αυτά είχαν ένα παράξενο κι’ άλλόκοτο ρεθραίν: Τόν κοζάκικο έρωτα μά και τί λευτεριά, πού δέ μοιάζουν με κανέναν άλλο έρωτα, και με καμιά άλλη λευτεριά.

‘Η στέππα μου έφερε τά μεθυστικά σουισοθήματα του σφοδρού άγέρα, της άπέραντης της εκτασης, με τίς μακρινές άνηχησίες της. Στην Ούκρανία ο όρίζων φαίνεται άά νάνια άπέραντος κι’ άτέλειωτος. Μ’ άφρσαν κι’ άγαποδοξά έξαιρετικά τούς άγριους κι’ άπότομους άγέρηδες, πού ναλάσσονταν με τίς άκρες νηνεμίες, τού βαρειά εκείνα μεσημέρια, τίς άμορφες νυχτιές, άμορφες σάν τίς ρόβινες αύγουδες, καθώς τού άφρεθιστικό και διεγερτικό εκείνο ήλεκτρισμα της στέππας.

Διαβάζοντας κανείς αυτές της γραμμές, θά παραξενευτή γιά τίς τήν τελειότητα του ύφους του γραφίματος: αυτό όμως όφείλεται στο ότι γιά τού γράψιμο τών άπομνημονευμάτων της, ή ‘Όλγα βοηθήθηκε από τού Jules Janin, έναν από τούς καλύτερους Γάλλους συγγραφείς της έποχής εκείνης.

Στά νεάτα της, ή ζωηρή κι’ άτίβασση αυτή Κοζάκα, είχε δυό πάθη: Τού κυνήγι και τί μουσική. Μιά μέρα ένας φίλος της της έμλησε γιά τού έργο του Λίστ, κι’ έκανε και κάτι καλύτερο άκόμα: καθώς ήτανε πιανίστας με πολύ ταλέντο, ήκασε μπροστά της μερικές συνθέσεις του Ούγγρου συνθέτη. ‘Από τότε ή ‘Όλγα δέν είχε παρά έναν μόνον πόθο δσβουστο στην καρδιά της κι’ ένα όνειρο: Τού πώς θά μελετούσε και θά εργαζόταν κάτω από τί διδασκαλία του Λίστ, πού βρισκόταν τότε στη Ρώμη.

Τού γραψε λοιπόν και πέτυχε νά γίνη μαθήτριά του. Μόλις όμως τόν άκουσε νά έρμηνεύ ήνα έργο του, ή ‘Όλγα ένωσε έναν πραγματικά κεραυνόβολο έρωτα γι’ αυτόν. ‘Αλλά άς άκούσουμε καλύτερα πώς μάς διηγείται ή ίδια την περιπέτειά της:

«Κάποιο βραδάκι μου έπτε ο Λίστ:

—Τόν έρχόμενο μήνα, θά πάω νά περάσω τρείς βδομάδες στη Γερμανία.

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

‘Εγίνα κατάχλωμη σάν τού άσπρο πανί. Τότε ο Λίστ με ρώτησε άνήσυχος:

—Δέν έπστε καλά; Αισθάνεσαι καμμία άδιαθεσία; Μά άσες έχετε πυρετό!

—Τί πυρετό και ξεπυρετό μου λέτε! ‘Εγώ σάς άγαπώ! τού άποκριθήκα.

Τότε ο Λίστ μου έπτε σιγανά:

—Μή μου μιλάτε ποτέ γιά έρωτα, δέν πρέπει ν’ άγαπήσω ποτέ!»

Κατατρομαγμένη τότε από τού θράσος και τί τόλμη μου, και τέλεια άπελιπισμένη από τί άπάντηση τού δασκάλου μου, έβουνα τρεχάλα.

‘Αφού περιπλανήθηκα ώρες δλόκληρες, βρέθηκα στους πρόποδες του βουνού Πίντοιο. ‘Ανέβηκα λοιπόν ώς στην κορυφή του, όπου τ’ άγέρι πού έρχόταν άπ’ τί θάλασσα μου έρρισε τού μέτωπο, πού έκαιγε και ψήγνταν από τόν πυρετό, κι’ έτσι έβιωσε τού θάλωμα από τών ματιών μου.

‘Αποκαμωμένη τότε τελείως, άφρησα νά πέσει τού κορμί μου, πάνω σ’ ένα πάγκο πού στηριζόταν στο παραπέτο της Πλάτ—όφρου.

Παντού έρημιά, ήσυχία, μοναξιά: και μέσα σ’ αύαύτην τί μοναξιά και τί γαλήνη άφρησα τίς καρδιά μου νά ξεχειλίσει, ξεσπάζοντας σ’ ένα συγκλονιστό κλάμμα. ‘Αγαπούσο, βλέπετε, γιά πρώτη φορά, και μ’ έναν έρωτα πού μεγάλωνε κι’ άνθιζε με μία σκεπτηνή και θλιβερή μεγαλοπρέπεια.

‘Η καρδιά μου, πού άς τότε δέν είχε μοιραστεί και σκορπιστεί σέ μικρογάπες και μικροστοργές της ζωής, είχε σαριάσει κι’ άποθήκεψει θησαυρούς δλόκληρους αίσθημάτων. Δέν μπορούσα ν’ άγαπήσω διαφορετικά, παρά με μανία, βία και έξέφρενα.

Τήν άλλη μέρα ή ‘Όλγα έγραψε στο δάσκαλό της, ‘Εκείνος όμως δέν της άπάντησε.

‘Υστερα από μερικές μέρες ή ‘Όλγα μαθαίνει πώς ο Λίστ γύρισε. Τρέχει λοιπόν άμέσως στο συνθέτη και πέφτει στο πόδια του.

‘Αλλά άς τήν άκούσουμε και πάλι πώς άφηγείται αύτην τί σκηνή:

«‘Ο Λίστ μου έπτε:

—‘Η άπάντησή μου στο γράμμα σου είναι ή έπιτροφή μου. Δέν μπορούσα νά σου γράψω. Δέν πρέπει, δέ μου έπιτρέπεται, ν’ άγαπήσω. ‘Ο έρωτάς σου, ή άγάπη σου άς μου είναι γλυκειά και στοργική, μη με κάνεις έπλορκο.

Τού άπάντησα με μία φωνή μισόβουητη και τρεμουλιασμένη:

—‘Η θέλησή σας θά μου είναι ιερή.

—Δέν πέρασαν παρά λίγες ώρες από τί σκηνή αύτή, κι’ ή ‘Όλγα λαβαίνει αυτό τού γράμμα τού δασκάλου της:

«‘Η εύτοχία πού όνειρευόμασταν είναι ο άπαγορευμένος καρπός. ‘Ο θεός νόμος μάς τ’ άπαγορεύει, (**) οι δόνθρωποι είναι δσυσώπητοι πρós εκείνους πού προσπαθούν νά τόν δοκιμάσουν και ποθούν νά τόν τρυπήσουν. Σάς ικετεύω ν’ άκούσετε τί βαθειά και ταπεινή μου

(*) Αυτό τού λέει ο Λίστ επειδή τότε ήταν άββας.

Ο ΛΙΣΤ ΚΙ' Η ΝΕΑ ΚΟΖΑΚΑ

αυτή παράκληση: αγαπήστε με μ' αξιοπρέπεια, μη μ' εκθέτετε όμως και μη μ' αναγκάζετε να παραβώ τό καθήκον μου, και να κοκκινίζω μπροστά στόν καθένα. Ή δβολη κι' εύγενικά καρδιά σας θα σάς υπαγόρευη αυτήν τήν εύπλαχία γιά μένα».

Ό έρωτας τής νεαρής Κοζάκας δέν άργησε να κουράση τό συνθέτη. Τήν έποχή εκείνη ήταν περιστοιχημένος από πλήθος ώραιότατων γυναικών. Πήγαινε από τή μιá στην άλλη, και ξαφνικά έπεφτε σε μιá κρίση μυστικισμού, κι' έξαφανιζόταν. Πήγαινε και κλεινόταν σε κανένα μοναστήρι τής Φλωρεντίας, ή στή μονή τών Φραγκισκανών, στην Άσοιζη.

Ή νεαρή Κοζάκα βλέποντας πώς ή έρωτική της αυτή έπιδίωξη έμενε χωρίς αποτέλεσμα έγκατέλειψε, τελειωτικά πιά, τή Ρώμη και πήγε στην Άμερική, όπου έλπιζε να μπορέση να δημιουργήση κάποια νέα κατάσταση.

Τό έρωτικό πάθος της γιά τό Λίστ, τής κόστισε μιá ολόκληρη περιουσία. Όχι μόνο γιατί τούδινε λεφτά, αλλά και γιατί τού ένεβάρρυνε, ύποβοηθοσε κι' Ικανοποίησε όλα του τά πολυτελή και πολυέθοδα καπρίτσια και γουστα.

Ήθελε να τόν ακολουθή παντού και να ζή μαζί του, ή και κοντά του, στα πολυτελέστερα ξενοδοχεία του κόσμου.

Δυστυχώς στη Νέα Υόρκη ή "Όλγα δέν κατόρθωσε να κερδίση τή ζωή της· γι' αυτό ξαναγύρισε στην Εύρώπη κι' έγκαταστάθηκε όριστικά στό Παρίσι.

Στις «Άνιμνήσεις μιás Κοζάκας» μάς διηγείται μιá τελευταία συνάντησή της με τό Λίστ. Τώρα όμως δέν τήν πιστεύουμε, γιατί άσφαλώς πρόκειται γιά ένα ρομαντικό κεφάλαιο.

Ό Οδύγγρος συνθέτης όταν διάβασε τό βιβλιαράκι τής μαθήτριάς του, κατά τή συμβουλή τών φίλων του, άποφάσισε να τής άπαντήση, και δημοσίεψε τις «Άνιμνήσεις ενός πιανίστα» χωρίς όνομα συγγραφέως.

Θά μπορούσαμε άραγε να ποίμε πώς ή άπάντηση τού μεγάλου αυτού καλλιτέχνη είχε λιγότερη τύχη από τή φυλλάδα τής μαθήτριάς του ... Πάντως εκείνη παίρνοντας κουράγιο από τήν έπιτυχία του πρώτου της βιβλίου, δημοσίεψε και δεύτερο, με τόν τίτλο «Niktó», κι' έναν τόμο νουβέλλες με τόν τίτλο «ΟΙ Κατοχθόνιες», σε άπομίμηση τών «Διαβολικών» τού D' Arevilly.

Στά 1920 ή γυναίκα αυτή ζούσε ακόμη στο Παρίσι, όπου παντρεύτηκε ένα γιατρό από τή Γενεύη· μά άργότερα τόν χώρισε. Ήταν πιά μιá κακομοιρασμένη και πάμπωχη γρηά. Όταν τής μιλούσαν γιά τό Λίστ, σήκωνε τούς ώμους κι' άπαντούσε: «Τι να σάς πώ, όλα μου τά πήρε. Μά κι' έγω καλά τόν εκδικήθηκα. Δέν εκρυσά τίποτα τάγραφα και τά είπα όλα!»

Καθόταν στην όδο «Άλεζιά». Στά τέλη της ζωής της ζούσε έπατώντας. Στά 1921 έπεσε από ένα παράθυρο τής σοφίτας όπου καθόταν κι' έγινε κομμάτι στο πεζοδρόμιο. Ή συγγραφείς Marie Panthès έλεγε πώς τήν άκουε συχνά να λέει: «Κανείς ποτέ στόν κόσμο δέν έπαιξε καλλίτερα από τό Λίστ».

Μετάφραση: Γ. ΒΟΣΠΟΡΙΤΗ